

Малік М. Й., д. е. н., професор, академік НААН

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ¹

Malik M.J., Doctor of Economics, Professor, Academician of NAAS

INNOVATIVE ACTIVITY OF RESEARCH INSTITUTIONS AS AN IMPORTANT FACTOR OF EFFECTIVE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF UKRAINE

Зміни в стратегічних напрямках розвитку економіки України зумовлюють вагомі зрушення як на мікро-, так і на макроекономічному рівні. На тлі їх здійснення зворотна реакція різних інституційних секторів є не рівнозначною, що проявляється у випереджувачій позиції секторі фінансових та нефінансових корпорацій, діяльність яких безпосередньо пов'язана з підприємництвом. Втім, в умовах процесів євроінтеграції з одного боку, та стійкої тенденції перманентного багаторічного тягаря бюджетного дефіциту з іншого боку, активна законодавчо-виконавча позиція сектору загального державного управління потребувала посилення на користь економічного змісту. Ці процеси знайшли відображення у Бюджетному кодексі України, ряді документів уряду, якими фактично було розпочато зрушення в сфері економіки секторі загального державного управління. Ключове місце серед них обіймає процес модернізації системи управління державними фінансами України, яким, серед іншого, передбачено розбудову на оновлених базових позиціях її інформаційно-аналітичного забезпечення. Власне склад останнього визначається обліком, контролем та аналізом господарчої діяльності, а синергетичний ефект дії останнього може бути досягнутий виключно в триєдності вказаних складових. За цих умов, актуальними є будь-які питання як бухгалтерського обліку установ сектору загального державного управління, так і їх внутрішнього аудиту. Втім, зважаючи на превалюючі вектори вітчизняного економічного розвитку (йдеться про інноваційно-інвестиційне її спрямування), завдання з опрацювання положень бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту інноваційної діяльності науково-дослідних установ слід визнати першочерговими.

Вищевказане підтверджує актуальність монографії “Облік і внутрішній аудит інноваційної діяльності в науково-дослідних установах” та усвідомлення автором необхідності розвитку теоретичних засад, методичних та організаційних аспектів бухгалтерського обліку і внутрішнього аудиту інноваційної діяльності у науково-дослідних установах аграрного сектору.

У сучасних умовах становлення економіки розвиток і інтенсифікація виробництва повинні цілком базуватись на нових рішеннях у сфері технології, техніки, організаційних формах і економічних методах ведення господарства, на нововведеннях, впроваджених у виробництво чи масове використання, надання послуг. Тобто сучасна економіка повинна розвиватись за рахунок інтенсивних факторів.

Удосконалення вітчизняної системи бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту в бюджетних установах повинно передбачати реформування національних стандартів обліку та звітності на основі міжнародних, але враховуючи особливості українського інституціона-

¹ Столярчук Н.М. Облік і внутрішній аудит інноваційної діяльності в науково-дослідних установах: монографія. Київ: ННЦ “ІАЕ”, 2016. 196 с.

льного середовища. У процесі інституційних змін не може залишатися осторонь і такий базовий інститут, як інститут бухгалтерського обліку. Під впливом інноваційного середовища він уже частково реформувався: з'явилися такі нові об'єкти обліку як «нематеріальні активи», «гудвіл», нові субрахунки, форми документів. На вищому рівні державного регулювання було прийнято значну кількість нормативних актів щодо регулювання інноваційної діяльності. Бухгалтерському обліку відводиться важлива роль у представленні інновацій як активу. Вона полягає передусім у формуванні достатнього обліково-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності. На черзі прийняття методик з обліку інноваційної діяльності, їх комерційного використання, методик з планування обліку й калькулювання собівартості інноваційної продукції.

Інноваційна діяльність відіграє важливу роль у господарських процесах підприємства. Виробництво продукції, що базується на наукових розробках є важливою передумовою ефективного розвитку агропромислового комплексу. Однак на даний час відображення інноваційної діяльності у науково-дослідних установах аграрного профілю є проблемним питанням. Звітність не забезпечує зацікавлених сторін у правдивій та достовірній інформації про активи суб'єкта господарювання. Витрати, доходи, фінансові результати, інноваційні продукти – відображаються в бухгалтерському обліку у складі елементів звичайної господарської діяльності. Це унеможлиблює достовірне відображення та контроль над витратами та доходами інноваційної діяльності, а відтак своєчасне прийняття рішень щодо зниження ризиків в умовах невизначеності ринкової економіки. Тому визнання складових інноваційної діяльності окремими активами бухгалтерського обліку і об'єктами внутрішнього аудиту є важливим аспектом в обліково-аналітичному забезпеченні керівників, інвесторів, покупців, органів державної влади достовірною інформацією.

В монографії висвітлено питання розвитку теоретичних засад та удосконалення організаційних і методичних положень бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту об'єктів інноваційної діяльності в наукових установах агропромислового спрямування в умовах інституційних змін. Розроблено порядок відображення ліцензій у ліцензіара та ліцензіата шляхом запровадження окремих субрахунків першого класу та позабалансового обліку, що дозволить відображати ліцензії як актив, сприятиме посиленню рівня облікового забезпечення капіталізації та інвестиційної привабливості науково-дослідних установ, спростить процедуру внутрішнього аудиту комерційного використання інноваційної продукції, підвищить аналітичність показників фінансової та статистичної звітності. Сформовано організаційно-методичні підходи внутрішнього аудиту бюджетних установ через розробку Програми внутрішнього аудиту інноваційної діяльності та об'єктів інтелектуальної власності в науково-дослідних установах, відповідних робочих документів, що дозволяє ефективно планувати та здійснювати контроль за використанням бюджетних коштів на створення інноваційної продукції та її комерційним обігом.

Розширено теоретичні положення бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту інноваційної діяльності шляхом розробки моделі впливу інноваційної діяльності на розвиток соціально-економічних інститутів України, що доводить прямий зв'язок стану інституту бухгалтерського обліку, внутрішнього аудиту та оцінки зі станом і розвитком інноваційної діяльності, обґрунтовує необхідність в інституціональній корекції їх розвитку через визнання нових інтелектуальних активів, прийняття галузевих методик обліку, оцінки та внутрішнього аудиту. Деталізовано склад об'єктів обліку і внутрішнього аудиту в науково-дослідних установах під впливом інноваційної діяльності шляхом виокремлення їх у три групи: класичні об'єкти обліку, об'єкти внутрішнього (управлінського) обліку та позасистемні об'єкти обліку. Така деталізація дасть змогу ефективно організувати аналітичний і синтетичний облік та посилить змістовність фінансової звітності.

Призначена науковим установам, державним регуляторним органам, професійним організаціям, науковцям, викладачам, керівникам, практикуючим бухгалтерам та студентам.